

ע"פ 4777/17 - פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורם פליליים

ע"פ 4777/17

לפני:
כבוד השופט א' שהם
כבוד השופט ד' מינץ
כבוד השופט י' אלרון

פלוני המערער:

נ ג ד

המשיבת: מדינת ישראל

ערעור על גזר דיןו של בית המשפט המחוזי בחיפה מיום
04.05.2017 בת"פ 547-10-16 שניתן על ידי כב'
השופטת ר' בש

תאריך הישיבה: ט"ז בטבת התשע"ח (03.01.2018)

בשם המערער: עו"ד בריק פארס

בשם המשיבת: עו"ד ארז בן ארזיה

פסק דין

השופט י' אלרון:

עמוד 1

ערעור על גזר דין של בית המשפט המחויז בחיפה (השופט ר' בש), בת"פ 547-10-16 שנitin ביום

.4.5.2017

רקע

1. המערער הודה במסגרת הסדר טיעון בביצוע עבירה שוד בניסיבות מחמירות, בהתאם להוראות סעיף 402(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין). כפי שיפורט להלן, בית משפט קמא הרשע את המערער וגזר עליו 40 חודשים מאסר בפועל, עוניי מאסר על תנאי, ותשלום פיצויים למטלון.

2. על-פי עובדות כתוב האישום המתוקן, ביום 20.9.2016 או קודם לכן, תכננו המערער ואדם נוסף (להלן: המעורב הנוסף), לבצע עבירה שוד.

3. סמוך לשעה 00:08 באותו יום, הגיעו השניים לרחוב החלוץ בחיפה, שם שכנה חנותו של המטלון, קשיש בן 83, אשר יצא מהמקום ועשה את דרכו לעבר סניף בנק סמוך במטרה להפקיד את הפדיון השבועי של החנות.

4. זמן קצר לאחר מכן, התקדמו השניים לכיוונו של המטלון, והחלו לתקוף אותו בצוותא בכך שהכו אותו בגבו, הפילו אותו ארضا, ובעוודו שרוע על הרצפה נטלו מכיסו סך של כ-2,000 ש"ח במזומנים. לאחר מכן, המשיכו השניים להcontinו בכל חלק גוף, וחיפשו בכיסי מכנסיו כסף מזומן נוסף. השניים חילו מעשייהם רק לאחר שסימנו לחפש בכיסיו של המטלון, אז נמלטו מהמקום כשהכסף ברשותם.

5. כתוצאה מעשייהם של השניים, נגרמו למטלון שטפי דם ושפשופים בכתפו וביברכו, והוא סבל מכאבים, רגימות והגבלה בתנועה.

6. יצוין, כי כתוב האישום האמור הוגש נגד המערער בלבד ואילו המעורב הנוסף טרם נתפס.טען בא-כח המערער, הדבר נובע מזלחת ידה של המשיבה, אשר זההו של המעורב הנוסף ידועה לה. לעניין זה טען בא-כח המשיבה כי נמצאים/amici החקירה במטרה להעמידו לדין.

פסקיר שירות המבחן

7. לאחר שהגיעו הצדדים להסדר טיעון לעניין ההרשעה, ובטרם מתן גזר דין, הורה בית המשפט קמא על ערכית תסקיר שירות המבחן לumarur, נוכח גילו הצעיר - בן 20 בעת ביצוע העבירה.

8. כעולה מהتفسיר, המערער הוכר כנכה בשיעור של 100%, לאחר שנמצא כי הוא סובל מ"תחלואה כפולת, הכוללת מחלת סכיזופרנית פרנוואידית [...] והתמכרות לסמים פסico אקטיביים", ובעברו אושפז מספר פעמים במרכז לבリアות הנפש "טיירת הכרמל". עוד פורט בתסקיר מצבה הסוציאו-אקונומי הקשה של משפחת המערער; רישומו

הפלילי, החובק עבירות סמים, אלימות ורכוש רבות, בגין הטיל עליו בבית המשפט לנור צווי מבחן ללא הרשאה; וכן ניסיונות שונים לשלו במסגרות טיפוליות, אשר לא צלחו בשל "קושי בשיתוף פעולה מצד[u] [...], והתרשםות [של הגורמים הטיפוליים, י' א'] ממייעוט בכוחות ומוטיבציה מצד[u]".

9. לאור האמור ונוכח התרשםתו ממופיעי האישיות של המערער, העיריך שירות המבחן כי קיים סיכון גבוה להתנהגות פורצת גבולות מצד[u], דבר המגביר את האפשרות להישנות עבירות דומות בעתיד. על כן, לא בא שירות המבחן בהמלצת טיפולית בעניינו של המערער.

גזר דיןו של בית משפט קמא

10. לאחר שמיעת הצדדים, נפנה בית משפט קמא לגזר את עונשו של המערער.

11. תחילה, קבע בית משפט קמא את מתחם הענישה ההולם, ובקשר לכך עמד על מדיניות הענישה הנהוגה, על חומרת מעשה העבירה, ועל הערכים המוגנים שנפגעו כתוצאה מהמעשים.

12. אשר למדיניות הענישה הנהוגה, צוינו פסקי דין שונים בהם נדונו מעשי שוד שבוצעו לפני קשיים, וכן העונשים שהושו בגדלים. אשר לחומרת נסיבות ביצוע העבירה, ציין בית משפט קמא את גילו של המתalon, קשיש בן 83, וכן את העובדה כי נפל קרבן למשה שוד בעודו לתוכו בטבורת של עיר, לאחר שיצא מחנות שבבעלותו, והוא לא רחם על-ידי המערער והמעורב הנוסף. עוד הוסיף בית משפט קמא, כי מעשי אלה, אשר הסבו למATALON נזקים פיזיים ורגשיים, פגעו בערכים המוגנים העומדים בסיסוד עבירת השוד – ביחסינו ושלומו הרגשי והגופני של המתalon, זוכתו לקניין וכבוד; ובנסיבות העניין אף נפגע הערך החברתי של מתן כבוד לקשיים וחסרי ישע.

13. במסגרת בוחנת נסיבות ביצוע העבירה, ולאור מצבו הרפואי של המערער, נדונה האפשרות כי מחלתו הנפשית השפיעה על הבנתו את טיב מעשה העבירה, עד כי יש בכך כדי להשפיע על מתחם הענישה. זאת, נוכח האמור בסעיף 40ט(א)(6) לחוק העונשין, לפיו אי-יכולתו של הנאשם להבין את פשר מעשי העבירה או הפסול שבהם, עשוי לשמש נסיבה רלוונטית לצורך קביעת מתחם הענישה.

14. בקשר לכך, הובאה בפני בית משפט קמא חוות דעת פסיכיאטרית בעניינו של המערער מיום 2.11.2016, אותה ערך הפסיכיאטר המחויז, ולפיה מצבו הנפשי של המערער בתקופה הרלוונטית היה יציב, ללא עדות לפעולות פסיכוטית חריפה. משכך, קבע בית משפט קמא כי אין במחלה הנפשית של המערער כדי להוות נסיבה רלוונטית בשלב קביעת מתחם הענישה.

15. לנוכח מצאים אלה, העמיד בית משפט קמא את מתחם הענישה בין 36 ל-60 חודשים מאסר בפועל, לצד רכיבי ענישה של מאסר על תנאי ופיזיו כספי למATALON.

16. אשר לקביעת העונש בתוך המתחם, נסקלה לקולא הודהתו של המערער במסגרת הסדר הטיעון, אשר חסכה בזמן שיפוטו ומונעה את העדת המתلون; גילו הצעיר; נסיבות חייו הקשות; מצבו הנפשי; והעובדה כי מעולם לא ריצה עונש מאסר בפועל.

לחובת המערער נשקל רישומו הפלילי, כולל בחובו שני רישומים פליליים בגין עבירות רבות, ביניהן עבירות רכוש, אלימות וסמים; ניסיונות עבר לשיקומו של המערער באמצעות מתן צווי מבחן ללא הרשות, אשר לא צלחו; וכן התרשומות שירות המבחן, לפיה קיימ סיכון גבוה להישנות עתידית של עבירות דומות מצד המערער.

17. לאחר ש核实 את מכלול השיקולים דלעיל, השית בית משפט קמא על המערער עונש מאסר בפועל לתקופה של 40 חודשים; מאסר על תנאי לתקופה של 12 חודשים, שיעמוד בתוקפו למשך 3 שנים, וה坦אי הוא כי המערער לא יבצע עבירה אלימה או רכוש מסווג פשוט; מאסר על תנאי לתקופה של 6 חודשים למשך 3 שנים, וה坦אי הוא כי המערער לא יבצע עבירה אלימה או רכוש מסווג עוון; וכן נפסקו פיצויים לטובות המתلون בסך של 10,000 ש"ח.

טענות הצדדים בערעוץ

18. בא-כוח המערער, בנימוקו בכתב ובטל-פה, פרט בהרחבה את השגתו על גזר דיןו של בית משפט קמא, ומiquid טענותיו נגד מתὸם העונש שנקבע בעניינו, והעונש שנקבע בתוך המתחם.

19. לשיטת בא-כוח המערער, בית משפט קמא "חרג לחומרה" כאשר העמיד את הרף התחתון של מתὸם העונשה על 36 חודשים. זאת, מאחר שלא ניתן משקל מספק לעובדה כי לא קדם לביצוע העבירה תכנון מוקדם; לא נבחנה לעומק אפשרות השפעת מחלתו על מידת אחראיותו בביצוע העבירה; ולא ניתן דגש מספק לאפשרות כי המערער "נגרר" אחר המעורב הנוסף בביצוע העבירה.

20. אשר לגזרת העונש בתוך המתחם, נטען כי עונש המאסר שהושת על המערער – 40 חודשים מאסר בפועל – אינו נתון ביטוי הולם לגילו של המערער ולעובדה כי מדובר בעונש המאסר הראשון המוטל עליו.

21. בא-כוח המשיבה ביקש בטיעוני בעל-פה לדוחות את הערעור. לטענתו, גזר דיןו של בית משפט קמא משקף את חומרת נסיבות ביצוע העבירה תוך שהוא בוחן את מכלול השיקולים ומאזן ביניהם. תוצאותיו, לדבריו, לא רק שאינה חמורה, אלא מקלה עם המערער.

22. עובר לדין בעל-פה שנערך בפנינו, הוגש לעיינו של בית משפט זה תסקירות משלים מטעם שירות המבחן, המתיחס למצבו העדכני של המערער. כעולה מהتسקירות המשלים, עבר המערער עבירות ממשעת במהלך מאסרו, והוא אינו מגלה מוטיבציה להשתלב בטיפול שיקומי בתחום ההתמכרות.

דין והכרעה

23. דין הערעור להידחות. כלל מנהה הוא כי ערכאת הערעור לא תתעורר בעונש המאסר שהושת על ידי הערקה הדינית, אלא במקרים חריגים ביותר בהם נפלה בגזר הדין טעות מהותית או שהעונש שנגזר חורג באופן קיצוני מרמת העונשה המקובלת בנסיבות דומות (ראו למשל: ע"פ 1242/97 גrynberg נ' מדינת ישראל (3.2.1998)).

24. לאחר עיון בגזר דין של בית משפט קמא, בהודעת הערעור ונימוקיה, ולאחר שמייעת הצדדים, הגיעו למסקנה כי המקרה שבפניינו אינו על אחד החיריגים דלעיל, ואין מגלה טעות כלשהי מצדיקה התערבותו של בית משפט זה.

25. כאמור לעיל, עסוקין בעבירות אלימות קשה ואכזרית. המערער והמעורב הנוסף ארבו למתלוון, אדם קשיש, הכו אותו באופן מתמשך ולא רחם, והמשיכו להפליא מכוחיהם גם לאחר שהפלו אותו ארצה ושדדו ממנו סכום כסף נכבד. אין להקל ראש בהתנהגות שכזו, המהווה רעה חוללה הפושא במחוזתינו, ביחוד כאשר זו מכונת כלפי קשישים וחסרי ישע. בית משפט זה עמד לא אחת על חומרתה של עבירה השוד המבוצעת בנסיבות אלה. כך למשל, נקבע בעניין ע"פ 3307/08 מדינת ישראל נ' טועמי (4.3.2009):

"עבירות השוד, ובמיוחד כשבירות אלמוֹת מופנות כנגד קשישים, הינה רעה חוללה שחובה על בתיה המשפט לעקור משורש. הפניה דזוקא לאוכלוסייה חלה, אוכלוסיות הקשישים, מתוך תקוות כי אוכלוסייה זו לא תוכל להגן על עצמה, משקפת אנטישחרתיות עמוקה ומגלמת בתוכה אכזריות ואדישות לחומרת הפגיעה הנגרמת לדורבן העבריה".

26. עוד יש לציין את המגמה העולה מפסיקותיו של בית משפט זה בעבירות המשלבות שוד ותקיפת זקנים, הנוטן דגש לעקרונות הכלול וההרטעה על פני שיקולי העונשה האחרים (ראו למשל: ע"פ 5881/14 עמנואל ביאר נ' מדינת ישראל (26.7.2015)).

27. בהתחשב במדיניות עונשה זו, ולאור נסיבות המקרה שבפניינו, מתוך העונשה שנקבע למשיע המערער הולם את מעשיו; העונש שהושת עליו אינו ברף הגבוה, ואין כל מקום להתערב בו; וכי אין להענות לטענותיו הפרטניות של בא-כוח המערער, כפי שיפורט להלן.

28. כקביעת בית משפט קמא, בהדר ראייה לכך כי נגעה יכולתו של הנאשם להבין את מעשה העבירה שביצע, או הפסול שבמעשיו, אין בעובדה כי הנאשם לוכה במחלה נפש כשלעצמה, כדי להשפיע על קביעת מתחם העונש ההולם. שיקול זה רלוונטי לשאל בוחן בית המשפט את נסיבותיו האישיות של הנאשם זה או אחר, בעת קביעת העונש בתוך המתחם. משכך, ומאחר שלא מצאנו כי יש בטענות בא-כוח המערער כדי לשנות ממסקנות הפסיכיאטר המחויז, אין מקום להידרש לטענותיו בעניין זה.

29. אשר לטענה כי לא ניתן משקל מספק להעדרו של תכנון מוקדים ממשי עבור לביצוע עבירת השוד, נראה כי בית משפט קמא שקל כדבי נתון זה, ולא מצאנו כי נפלה טעות כלשהי בשיקול דעתו. באופן דומה, אין בידינו לשנות מקביעת בית משפט קמא בכל הנוגע לחלקו ומעורבותו של המערער ביצוע העבירה לעומת חלקו של המעורב הנוסף במעשים. הודהת המערער בעבודות כתוב האישום, לפיה ביצע את עבירת השוד בצוותא עם המעורב הנוסף, מדובר בעד עצמה.

30. אין בידינו לקבל גם את טענת בא-כוח המערער לפיה לא ניתן משקל מספק לקולא לנסיבותו האישיות. גזר דין של בית משפט קמא מפורט היטב, והוא מונה באופן סדור את כל הנסיבות שאינן קשורות ביצוע העבירה, תוך מתן משקל הולם לנסיבותו האישיות של המערער, לרבות גילו ומעמדו הרפואי. בית משפט קמא שקל היטב נסיבות אלה, ובסופה של יומם נתן להן משקל בלתי מבוטל לקולא, וקבע כי עונשו של המערער "גזר בחלקו 'התחתון' של מתחם הענישה".

31. אשר על כן, לא עולה בידי בא-כוח המערער לשכנע כי העונש שנגזר על המערער חמור או חריג ממדיניות הענישה המקובלת בעבירות אלימות. היפוכם של דברים – לעומת עמדתנו, העונש שהושת על המערער הוא מתון ונוטה לקולא.

32. כעולה מהתקיר המשלים שהונח בפנינו, נתן המערער לטיפול פסיכיאטרי אותו הוא מקבל באופן קבוע, אולם איןנו שווה עוד בתנאי השגחה, חרף מחלתו הנפשית. בשים לב לתקיר שירות המבחן שהונח בפני בית משפט קמא, ומטעוני בא-כוח המערער בפנינו, ניכר כי מצבו הרפואי של המערער מציריך התייחסות טיפולית מצד גורמי שב"ס, אשר נראה כי זו אכן ניתנת, אולם מצופה כי גורמי שב"ס ישבו ויבחנו את האמצעים הטיפוליים מעת לעת, כמו גם שהותם של המערער בתנאי השגחה.

33. סוף דבר, הערעור נדחה בזאת.

ניתן היום, כ"ג טבת, תשע"ח (10.1.2018).

שופט

שופט

שופט